

Na začetku karijerne poti bi potrebovali mentorja, ki te vpelje v arhitekturno stroko

Intervju z Nino Majoranc

Zasnova in priprava pogovora: skupina Ženske v arhitekturi, ZAPS

Nina Majoranc (1986) sodi med arhitektke mlajše generacije, ki so se uveljavile z delom znotraj posameznih birojev. Njenemu delu lahko sledimo v okviru prodornega arhitekturnega biroja Jereb in Budja arhitekti, kjer je skupaj z vodilnima arhitektoma prejela že vrsto nagrad za rešitve na arhitekturnih natečajih ter številne prestižne slovenske nagrade, med drugim nagrado Prešernovega sklada, Plečnikovo nagrado in zlati svinčnik, pa tudi nominacijo za nagrado Mies van de Rohe. Dela arhitekturnega biroja predstavljajo različne slovenske in tuje revije.

© Blaž Budja

»Arhitektura združuje umetniško in inženirsko plat. Bolj ko je umetniško opredeljena, težje je izmerljiv njen učinek.«

Vaše ime srečujemo v povezavi z arhitekturnim birojem Jereb in Budja arhitekti.

Res je, že od časa študija sodelujem z Rokom Jerebom in Blažem Budjo v biroju Jereb in Budja arhitekti. Sem samozaposlena, imam status kulturnika. Samostojno nisem delala nikoli, delovanje v skupini je zame nekaj naravnega. Združuje nas pogled na grajeno okolje, naravo, družbo, iskanje konteksta, definiranje problemov in odgovarjanje na vprašanja.

Kakšno je vaše sodelovanje, kakšni so dinamika dela v biroju, medsebojni odnosi, odnosi z naročniki ...?

Gradnja in načrtovanje sta multidisciplinarna procesa, vsak doda svoj del v mozaik. V biroju nimamo stalnega števila sodelavcev, to variira glede na obseg projektov. Seveda imamo tudi ekipo zunanjih sodelavcev (strojniki, statiki, elektro projektanti, krajinarji in tehnologi), s katerimi redno in dobro sodelujemo že vrsto let.

Pristne odnose se trudimo vzpostaviti tudi z investitorji. Ponosni smo, da smo z mnogimi danes v prijateljskih odnosih in da nas povabijo tudi k svojim prihodnjim projektom. Z medsebojnim spoštovanjem se projekti razvijajo in rastejo. Participacija investitorja pri projektu se je že večkrat pokazala kot dobrodošla, saj je poznavanje navad uporabnika ključno za dobro počutje in funkcionalno zasnovano objekta.

Med projektiranjem in gradnjo damo vse od sebe in občutek zadovoljstva ob zaključku projekta je neprecenljiv.

Lahko poveste še kaj o svoji vlogi znotraj biroja?

Sem projektantka, snovalka arhitekture. Vsi imamo segmente dela, ki nam bolj ležijo, vendar se trudimo rotirati med nalogami in slediti vsem fazam projekta. Vsak projekt ima svojega vodjo, vendar so pomembne odločitve skupne.

Morda se lahko na tem mestu navežemo na vlogo arhitekture ...

Arhitektura združuje umetniško in inženirsko plat. Bolj ko je umetniško opredeljena, težje je izmerljiv njen učinek. Predvsem je pomemben njen prostorsko-časovni in socialno-ekonomski vidik, ki pa je dostikrat viden šele čez desetletja, vpliva na bivalne in družbene navade prihodnjih generacij.

© Blaž Budja

TEM Čatež, trg pred razstaviščem in upravo, Jereb in Budja arhitekti

© Blaž Budja

Materinski dom Ljubljana, Jereb in Budja arhitekti

Vaši projekti so zelo raznoliki.

Res je, imamo srečo, da smo imeli priložnost delati pri tematsko zelo različnih projektih, kot so stanovanjske soseke, športna dvorana, tovarna, most, delovno-varstveni center, materinski dom, vmes se znajde tudi kakšen interier, seveda pa tudi enodružinske hiše. Vsak od teh objektov ima svojo zgodbo, povezuje jih naše razmišljanje o prostoru in uporabniku. Razvoj projekta pogosto pripelje do dejstva, da bi objekt težko vzeli iz okolja in ga postavili kam drugam. Kontekst je za nas pomemben, saj oblikuje naš odziv na impulze v okolici, pozitivne in tudi negativne.

Kaj pa družbena vloga arhitekture?

Družbena vloga arhitekture in pozitivni učinki arhitekture so že dolgo znani. Mislim, da smo ravno v času karantene spoznali, kako pomembna sta dobra zasnova prostora in ugodno počutje v domačem okolju.

Že majhne intervencije imajo lahko velik učinek na prostor. V Stopičah je vas z novo športno dvorano dobila center, ki ga prej ni imela. Pred tovarno TEM Čatež smo z ukinitvijo občinske ceste in malo drugačno postavitvijo objekta, kot je bilo prvotno zastavljeno, dobili vstopni trg, ki je namenjen javnosti. Najstniki iz okolice se, recimo, učijo voziti avto na velikem parkirišču poleg tovarne.

Človeka in njegove potrebe imamo vedno v mislih, smo se pa z njimi res veliko ukvarjali, ko smo projektirali Materinski dom Ljubljana in Varstveno-delovni center INCE Mengeš. Njuni uporabniki so zaradi svojih življenjskih izkušenj in zdravstvenih omejitev še bolj dojemljivi za prostor, njegovo razporeditev, uporabo materialov, igro svetlobe in sence. Varnost in zasebnost, hkrati pa vpetost v družbo in sprejemanje okolice, to so bila glavna vodila teh dveh projektov.

Prav s pandemijo se veliko stvari v svetu postavlja pod vprašaj – družbene strukture, dogajanja ... Kam se po vašem mnenju usmerja arhitektura?

Hitrim družbenim in tehnološkim spremembam sledi tudi napredek arhitekture. V zadnjih desetletjih se je proces dela bistveno spremenil, ročna risba nam služi samo še kot medij prezentacije in hipnega prenosa ideje na papir, projektiramo v BIM-tehnologiji, kjer vsak element nosi informacijo. Investitorji so medtem postali veliko bolj ozaveščeni, njihova participacija pri projektu je pomembna in končni izdelek je boljši.

Tehnologija gradnje je napredovala, pojavljajo se vedno novi materiali. Žal pa se izgublja obrtniško znanje, ki ga tako občudujemo na Plečnikovih

objektih in stavbah iz časa modernizma. Ne glede na spremembe procesa projektiranja in gradnje pa bo arhitektura ostala generator družbe. S kančkom več empatije in solidarnosti tako arhitekturo kot družbo čaka svetla prihodnost.

Kaj arhitektura pomeni vam?

Arhitektura nas obdaja. Živimo v mestih, bivamo v hišah, večstanovanjskih objektih, hodimo v vrtec, šolo, službo, hrano in ostale dobrine kupujemo v trgovinah in na tržnicah, obiskujemo kulturne in športne dogodke, gremo na sprehod v park in na kavo v mestno središče. Okolje, v katerem živimo in ustvarjamo, pomeni ozadje, nekakšno kuliso našega življenja. Prisotnost arhitekture je nekaj tako naravnega, da je večkrat sploh ne opazimo. Hkrati pa pozabljamo, da tudi sami s svojimi posegi pomembno soustvarjamo prostor. In ravno zato je potrebna stroka, ki to ustvarjanje prostora usmerja in vodi. Ustvarjalnost je zmožnost izboljšati in nadgraditi obstoječe. Pomemben vidik ustvarjalnosti je seveda tudi izvirnost, ustvaritev nečesa novega in edinstvenega. V arhitekturi je takšen unikum v svetovnem merilu najbrž težko dosegljiv, saj ob poplavi informacij težko rečemo, da česa podobnega nismo videli še nikjer. Zato je pomembno, da smo ustvarjalni v lokalnem smislu, z uporabo avtohtonih materialov, regionalnih arhitekturnih prvin in s kontekstualnostjo. Navdih pa je tista iskrica na začetku vsakega projekta. Včasih pritegne čarobnost lokacije, drugič zanimiva zgodba in želje uporabnika, program objekta, morda material, ki ga bomo uporabili. Po navadi pa kar celota vsega naštetega.

Pa vendar vemo, da je položaj arhitekta v naši družbi precej težaven.

Kateri so po vašem mnenju največji izzivi arhitekturnega poklica?

Pomembno se mi zdi, da ti je delo všeč in da v poklicu uživaš. Že nekaj časa razširjeno prepričanje, da moraš, če želiš delati dobro arhitekturo, tudi trpeti, se mi zdi nesmiselno.

Arhitekturna stroka je v zadnjih letih pogosto preslišana. Inženirski poklici, ki imajo lažje izmerljive učinke in rezultate, so pogosto bolj izpostavljeni in upoštevani.

Arhitekturne načrte za gradnjo veliko ljudi še vedno vidi samo kot birokracijo. Pogoste spremembe zakonov in vedno novi pravilniki pa delo arhitekta velikokrat še bolj omejujejo, namesto da bi mu pomagali.

Spremembe družbe in izobraževanje mladih bodo morda prinesli boljše čase za našo stroko.

»Pomembno se mi zdi, da ti je delo všeč in da v poklicu uživaš. Že nekaj časa razširjeno prepričanje, da moraš, če želiš delati dobro arhitekturo, tudi trpeti, se mi zdi nesmiselno.«

South Ithuba Skills College, Šola za prihodnost, Južnoafriška republika, 2010. Mentorji: prof. Aleš Vodopivec, Anja Planišček, Tadej Glažar, Josip Konstantinović; študenti: Anja Šuler, Nina Majoranc, Miha Fujs, Mojca Gabrič, Samo Kralj, Matej Perčič, Blaž Goričan, Sergej Grabnar, Mina Hiršman, Domen Fučka, Žiga Rošar, Jošt Hren, Urban Petranovič, Tomaz Lešnjak, Primož Pavšič, Jure Kolenc, Andraž Intihar, Alenka Mehle, Nina Vidič Ivančič, Miha Prosen

Kaj vam prinaša zadoščenje v poklicu? So to nagrade?

Ključnega pomena je najbrž entuziazem do dela. Dobro počutje in prístni odnosi so ključni za rast biroja. Skupaj preživimo ogromno časa, razvijamo projekte, zaključujemo natečaje, se trudimo z upravnimi postopki in izvajalci na gradbiščih, vse v želji po kakovostni izvedbi in dobri arhitekturi. Vse to terja veliko energije in lepo je vedeti, da imaš poleg sebe pozitivne ljudi, ki mislijo enako. Idealnega projekta ni, vedno se najde nekdo, ki hoče nekaj drugače. Po navadi se zalomi pri finančni plati, tudi če je projekt finančno preudarno zastavljen. Vloženi trud in plačilo za delo sta v arhitekturi zelo nesorazmerna, ampak to ne sme biti izgovor, da je arhitektura slaba. Strokovne nagrade so vedno lepa potrditev, da delaš dobro, in spodbuda za nadaljnje delo. Nagrade ne prinašajo prepoznavnosti, v javnosti je znanih le nekaj slovenskih birojev, ki so v zadnjih desetletjih opravili odlično delo pri promociji slovenske arhitekture v svetu. Doma pa arhitektura pri medijski odmevnosti pogosto ostaja v senci drugih umetnostnih zvrsti.

Kaj pa vloga žensk v arhitekturi?

Vloga in položaj žensk v arhitekturi sta se v zadnjih desetletjih precej spremenila in danes lahko rečemo, da imamo enakovreden položaj. Razlik pri vpisu na fakulteti po spolu skoraj ni več, število članic zbornice je praktično enako številu članov, med avtorji nagrajenih in prepoznavnih projektov je vse več arhitektk. Ostaja pa zakoreninjen družbeni položaj ženske, ki sicer v 21. stoletju hodi v službo, vendar še vedno prevzema skrb za dom in družino. A glede na vedno večje število uspešnih arhitektk je tudi to združljivo.

Kakšne so vaše izkušnje pri usklajevanju dela ter družine in materinstva?

Potrebna sta dobra organizacija in premišljen urnik, a z veliko dobre volje se vse da. Delovniki niso več raztegnjeni na ves dan. Popoldnevi so zdaj namenjeni družini, takrat odmislim delo, pospravim telefon, večkrat gremo v naravo. Ti popoldanski odklopi pozitivno vplivajo na moje delo, glava je spočita in zjutraj polna elana znova sedem za računalnik.

Ste kdaj razmišljali, da bi opustili svoj poklic?

Vsi imamo vzpone in padce motivacije, a kljub hipnim pomislekom o drugačni karierni poti lahko rečem, da sem izbrala poklic, ki me veseli in izpolnjuje.

Se vam zdi, da bi morala stroka prav ženskam na začetku poklicne poti (in kasneje) ponuditi podporo?

Na začetku karierni poti bi vsi potrebovali podporo, mentorja, ki bi nas vpeljal v arhitekturno stroko. V času študija se urimo predvsem v oblikovalskem segmentu našega dela, po študiju pa prideta na vrsto inženirski in birokratski del, ki brez pomoči in spodbude starejših kolegov marsikoga odvrneta od dela v našem poklicu. Sama sem imela pri tem izjemno srečo. Moja mentorja med študijem sta bila profesor Vojteh Ravnikar in Maruša Zorec, kasneje sta me pod svoje okrilje vzela Rok in Blaž.

V svetu se uveljavljajo posebne nagrade za ženske, za arhitekturo, ki so jo načrtovale ženske. Kaj menite o tem?

V arhitekturi je tako kot pri vseh stvareh v življenju. Če želiš biti v nečem dober, se moraš temu posvetiti, vložiti v to veliko truda in časa. Priznanje stroke je vedno spodbuda, vendar mislim, da podeljevanje nagrad glede na spol neenakosti še poudarja, ne pa odpravlja.

Morda nasvet za mlade arhitektke, ki šele vstopajo v svet arhitekturnega poklica?

Bodite radovedne in odprtega uma! Osebnostno mi je ogromno dalo dodatno projektno izobraževanje že v času študija. Morda za konec zabavna prigoda iz našega bivanja v Južnoafriški republiki, kjer smo v okolici Johannesburga v okviru projekta Šola za prihodnost – South Ithuba Skills College gradili učilnico in knjižnico. Bivali smo v bližini naravnega rezervata, bilo je sušno obdobje in nekega večera je zagorelo. Požar se je bližal hiškam, kjer smo bivali, in v avto smo morali znesti najnujnejšo prtljago. K sreči naša evakuacija ni bila potrebna – še dobro, saj v avtu ni bilo več prostora. Toliko o prostorski predstavi (bodočih) arhitektov! Afriška dogodivščina je bila poseben projekt, ki nam je vsem ostal v lepem spominu. Participacija pri projektu od prve skice na listu do končne zgraditve je izkušnja, ki bi jo priporočala vsem. Upam, da bo kakšna tovrstna solidarnostna akcija kmalu tudi v Sloveniji.

»Afriška dogodivščina je bila poseben projekt, ki nam je vsem ostal v lepem spominu. Participacija pri projektu od prve skice na listu do končne zgraditve je izkušnja, ki bi jo priporočala vsem.«